

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Relationem & essentiam nullo modo ex natura rei, sed sola cogitatione
nostra differre, authoritate probatur. cap. 4. Eadem ratione confirmatur c.
5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

quia scilicet contradictoria re ipsa de illis prædicantur.

Denique cum prædictis facit Durandus in 1. d. 33. qu. 1. nisi quod distinctionem inter essentiam, & relationem non solum dicit esse ex natura rei, verum etiam non esse mediam inter realem & rationis: appellat ergo eam realem, non qualemcunque, sed qualis est inter rem & modum rei. Primo quidem nullam esse mediam distinctionem inter realem & rationis, probat ipse ratione, quam ex eodem retulimus supra disput. 116. cap. 4. in fine. Secundo, eam distinctionem non esse realem, qualis est inter rem & rem, sic deducit: quia alioqui sequeretur relationes in Deo esse, quid creatum, aut plures esse Deos. Tercio distinctionem prædictam esse ante intellectum confirmat eadem ratione, qua Scotus, & Nominales vsi sunt: quia scilicet essentia diuina formaliter, & ex natura rei est in aliquo, in quo non est relatio: est enim essentia in patre, in quo non est filio: & est in filio in quo non est paternitas; est etiam in Spiritu sancto, in quo non est paternitas, & filio: ergo distinguitur à singulis realiter, seu ex natura rei, quod apud eodem est.

Demum quomodo differant ex natura rei, non vt res & res, sed vt res & modus rei, probat ex Damasc. 1. de fide cap. 9. vbi sic ait. *Quo sit, vt omnia, que pater habet, filij sint, hoc vno excepto, quod ingenitus non est: quia quidem vox nec natura discrimen, nec dignitatem, atque auctoritatem, sed existentie modum indicat.* Et cap. 11. *In solis autem proprietatibus, atque quantum ad causam, & ea, que à causa proficiuntur, ac persona perfectionem, hoc est, existentiam modum, discrimen animaduertimus.* Et cap. 13. *Quæ quidem scilicet proprietates, non eiusmodi sunt, vt naturas declarant, sed mutua personarum inter se affectionem, atque existendi modum.* Quibus locis proprietates appellat Damasc. modos existendi nature: si ergo differunt ex natura rei ab essentia vt probatum est, differentia erit, non sicut inter rem & rem sed sicut inter rem & modum rei. Hoc autem genus distinctionis ita explicat: quamuis modus rei ante omnem intellectum diuersam essentiam & naturam habeat à re ipsa, cuius est modus, eius tamen essentia hæc est, vt sit aliter, non sicut accedens, nempe qualitas, aut quantitas, aut alia forma accidentaria completa: hæc namque formæ habent naturam absolutam omnino, & minime pendentem à subiecto: hoc est, eorum natura integra, & salua esse, & manere potest absque eo, quod à subiecto pendeant, vt videmus in accidentibus altaris. Quod si nunc cetera accidentia actum pendunt à subiecto, & sunt aliter, hoc non est de essentia eorum, sed illam tantum comitatur, at modus rei ita pender ab eo, cuius est, vt essentia, & natura sua hoc illi directe conueniat, ac proinde sine re, cuius est modus, nec actu esse, nec intelligi possit: talis est contactus duorum corporum, qui sine corporibus nec esse, nec intelligi potest, ille namque non est res, nec existentia aliqua, sed modus existendi corporum. Sic etiam se habet modus, quem habent accidentia separata à subiecto, quo etiam dicuntur esse per se.

CAPVT IV.

Relationem, & essentiam nullo modo ex natura rei, sed sola cogitatione nostra differere auctoritate probatur.

EGo vero idem de relationibus, & essentia quod de attributis ipsis, & essentia dicendum arbitror: nimirum nullo modo, vel minimo genere distinctionis ex natura rei ante intellectum, sed sola nostra cogitatione distingui. Quam sententiam tradiderunt S. Th. Caiet. & recentiores Theologi in hoc art. 1. Henricus quod. 5. q. 6. Bonau. in 1. d. 33. artic. 2. qu. 1. Ricard. a. 2. qu. 1. Greg. qu. 1. art. 2. Capreol. qu. 1. art. 1. conc. 1. 2. 3. & 4. Canar. in hunc art. disput. 3. p. 2. in huius vero sententiæ confirmationem duo nobis ostendenda sunt: vnum est, relationem, & essentiam in Deo non distingui ex natura rei, sed cogitatione nostra: alterum est, quo modo distinguantur per operationem nostri intellectus, prius in hoc cap. posterius vero disput. sequenti demonstrabitur. An vero aliquid habeat probabilitatis opinio Scoti, aliorum esto iudicium: nos in hoc c. ea solum proferemus, quæ nostram sententiam confirmare, & Scoti rescilire videbuntur. In primis igitur sunt contra Scotum testimonia omnia à nobis allegata disput. 116. cap. 4. quibus in vniuersam probatur, in Deo nihil distingui ex natura rei præter personas inter se. Facit etiam Bern. qui de attributis, & præsertim de relatione & essentia idem docet propter Dei summam simplicitatem, cuius testimonia non est necesse repetere. Nunc autem de relatione & essentia probatur 1. auctoritate Damasc. 1. de fide cap. 11. vbi sic ait: *vnaqueque enim ipsarum (scilicet personarum) nihilominus erga aliam se habet, quam ipsa secum: hoc est vnum, idemque omnino sunt Pater, Filius & Spiritus S. nisi quod pater genitus non est filius genitus est, Spiritus processit: quod autem in ea (scilicet essentia) dictum est, cogitatione sola distinguitur.* Cum dicit, *sola cogitatione distinguitur*, excludit plane omnem aliam distinctionem ex natura rei, cum vero ait, *in ea, hoc est, essentia*, non solum ostendit attributa illius, quæ antea enumerauerat, ab ea non distingui, verum etiam communem essentiam, potentiam, bonitatem aliaque ibi enumerata ita esse eandem in tribus personis, vt ab eis non differant nisi sola cogitatione.

Secundo confirmatur ex Conc. Florent. sess. 18. post medium in disput. inter Ioan. & Marc. vbi Ioan. ex Ecclesia latina sic ait. *Diuina substantia, & personæ quidem sunt idem, secundum autem modum intellectus nostra differre videntur.* Cui sententiæ Marcus pro Ecclesia Græca coram toto Conc. consensit. Andreas etiam præsul Colof. in eodem Conc. sess. 17. volens conciliare disput. eorundem Ioan. & Marci, sic dixit: *Plurimum refert simpliciter proferre diuinam substantiam: vel patris, filijque substantiam, haud quæquam tamen putare debemus, vt re differant, quandoquidem sola ratione, aut intelligentia differre creduntur, &c.* si ergo essentia Patris, aut essentia Filij sola ratione differt ab essentia absolute sumpta, sequitur sola etiam ratione differre relationem ab essentia simpliciter accepta, nam alioqui, & essentia Patris, quæ relationem addit, non sola ratione differt ab essentia simpliciter. Et quod caput est in eodem Conc. sess. ult. in quadam confessione

16.

Thom.
Caiet.
Henric.
Bonauent.
Ricard.
Gregor.
Capreol.
Canari.

Bernard.

Damasc.

17.

Ioannes.

Marcus.
And. car.

18.

fidei, quæ à latin. ad Græcos missa est, sic dicitur: Porro autem, ne identitatem, coniunctionemque diuine substantiæ distribueret, ac ipsam substantiam re, non autem sola ratione ab hypostasis & personis differre credere videamur, &c. ubi putat Concilium & tota pars latinorum incommodum, existimare inter personam & essentiam distinctionem maiorem esse, quam rationis, & intellectus.

Colligitur idem ap. r. ex Remensis Eugenius.

Tertio plurimum valet contra Scotum celebris definitio Conc. Remen. quam c. 2. retulimus: primo, quia si, vt definiuit Eugenius inter relationem & essentiam ratio non debet distinguere, efficitur, vt formaliter ex natura rei non distinguantur: cum enim Eugenius definiuit, ne ratio distinguat, intellexit secundum phrasim Gilberti, quam c. 1. commemorauimus, rationem & considerationem non mathematicam, sed Theologicam, quæ est ex natura rei, & ante nostram considerationem, vt ibidem explicauimus. Secundo quia si damnatur à Bernardo modus ille loquendi Gilb. *Pater est deitas, id est, Deus: est bonitas, id est, bonus*, eo quod putaret Gilb. necessarium, addere explicationem illam, *id est, Deus, id est, bonus*, vt propositio esset vera, displiceret etiam ei distinctio, quam inter personam & essentiam diuinam Scotus constituit. Et enim ex hac Scoti sententia eodem modo sequitur, addendam esse eandem explicationem, *id est, Deus, vt prædicta propositio, Pater est Deitas*, formaliter sit vera: nam iuxta sententiam Scoti Pater ex natura rei potius est Deus, quam Deitas, siquidem à deitate differt ex natura rei, & formaliter, & propositio illa sine explicatione in sensu formali, & ex natura rei non est vera. Tertio si magis probati discipuli Gilberti post Concilij definitionem dicebant, inter relationem, seu personam, & essentiam non esse distinctionem in intelligendo, sed in nominando, vt cap. 2. explicauimus efficitur, solo nostro modo cognoscendi, qui varijs vtitur nominibus, non consideratione Theologica, quæ tendat ad rem ipsam, vt est in se, aliquam ibi posse distinctionem inueniri.

19.

Durandi sententia refutatur ex Conc. Lateranensi.

Ioachim, Mag.

20.

Porro autem contra Durandi sententiam allegari potest decretum Concilii Later. sub Innoc. 3. quod refertur in ca. *Damnatus* de summa Trinitate & fide catholica. Damnatur enim in eo c. sententia Ioachimi Abbatis Monasterij Florentini, qui Magistro sententiarum imputauit errorem, quod asseruisset in Deo quaternitatem esse, tres scilicet personas realiter distinctas ab vna essentia id quod inde colligebat Ioachimus, quia Magister dicebat, in diuinis pater generat, sed essentia non generat, Filius generatur, sed essentia non generatur, nam si essentia non generat, nec generatur: & Pater generat, & Filius generatur, atque essentia diuina est res quædam, sequitur esse quædam rem, quæ non est Pater, nec Filius, & ita erit quaternitas. Ipse ergo Ioachimus, vt hoc absurdum euitaret, in aliud non minus incidit. Dicebat enim, in Deo esse tres personas non vnitatem essentia, sed vnitatem collectiuam, ex quo tres Deos videbatur asserere, vtrumque autem ibidem damnatur, & quod ipse assererat, & quod Magister vindicatur. Scotus autem, Durandus, & qui asserunt distinguere ex natura rei relationes ab essentia, quantumuis addant, non differre sicut rem & rem, sed sicut duas formales rationes, vt ait Scotus, aut sicut rem & modum rei, vt inquit Durandus, nequeunt

pluralitatem & numerum inter relationem & personam ex natura rei negare, cum distinctionem adstruant. Quod si realis pluralitas conceditur, incidimus in aliquam quaternitatem, essentia nimirum & trium personarum, sicut Bernardus libro 5. de consideratione ante medium contra Gilbertum inferre nititur. Nam postquam adduxit testimonium illud, Boeth. lib. de Trinitate, *Hoc vere vnum, in quo nullus est numerus*, quod supra explicauimus disp. 116. c. 4. probat, in Deo esse solum numerum personarum, non naturæ: subiungit vero deinde, *Ant si diuidere quis conetur vel personas à substantia, vel proprietates à personis, nescit, quomodo Trinitas se profiteri cultorem possit, qui in tantam rerum numerositatem excesserit*. Si ergo Scotus, Durandus, & alij distinguunt ex natura rei proprietates à natura: sequitur, eos plusquam ternarium personarum introducere, & vere quaternarium ex natura rei concedere.

Sed dices, Bernardus solum damnauit numerositatem illam ultra ternarium personarum, si esset rerum: at prædicti doctores non dicunt esse quatuor res, sed quatuor, aut rationes formales, vt ait Scotus, aut tres modos reales, & vnam rem, vt loquitur Durandus. Sed certe Bernardus nihil curaret, vtrum hoc, an illo modo numerus introduceretur, dum tamen esset numerus in re ipsa ante intellectum, & non solo nomine, aut intellectu: si autem plures essent rationes ex natura rei, verus numerus esset præter ternarium personarum. At ipse Bernardus adeo contendit defendere Dei vnitatem in essentia, & Trinitatem solum in personis sine quaternitate, vt multo post in eodem libro, cum dixisset, Deum esse longitudinem, latitudinem, altitudinem, profunditatem quibus videbatur quaternitatem, quam antea impugnaverat, introducere, excusauerit, quod dixerat, non quidem dicendo, illas esse quatuor rationes formales, & non quatuor res: sed his verbis, *Voces diuersæ, semita multa, sed vnam per eas significatur*. De quo testimonio multa quæ huic nostro instituto seruiunt, diximus disputatione 118. c. 2. & retro in eodem lib. 5. contra Gilbertum sic ait: *Quaternitas orbem determinat, non signat deitatem. Deus Trinitas est, Deus trium singula personarum, si quatenus diuinam aem adhibere placet, interim ego hanc, quæ Deus non est, persuasi mihi minime adorandum. Dicit autem Bernardus, Quæ Deus non est, quia Gilbertus dicebat, Deum sumptum pro persona, non esse suam deitatem, ergo colligit introduci quaternitatem, in qua deitatem illam, quæ Deus non est, inquit Bernardus, non esse adorandam, quia Deus non est. Gilbertus vero quaternitatem ita solum introducebat, vt ibi ratio Theologica quoquoque modo distingueret, vt cap. 1. ex Ortone retulimus. Quare qui aliquam distinctionem ex natura rei concederet, etiam si eam appellaret rei & mundi, vel rationum formalium, quaternitatem, quam Bernardus in Gilberto impugnat, introduceret, cum aliquo modo ratio Theologica ibi distingueret.*

CAPVT V.

Eadem opinio ratione confirmatur.

Postremo eisdem rationibus impugnari potest sententia Scoti & durandi, quibus supra disputat. 116. cap. 4. Scoti etiam opinionem de distinctione attributorum ex natura rei consideramus.

mus, quæque per summa capita referre, satis erit. Prima ratio est Bernardi serm. 80. in cantica, quæ vñs fuit contra Gilbertum, quia si Deus non est sua essentia, & sapientia sequitur, aut illam esse creaturam, aut esse plures Deos, &c. Secunda ratio, quia Scoti sententia derogat plane simplicitati, & maximæ vñitati Dei, cum inter essentiam & relationem aliquem numerum concedit. Ex quo etiam sequitur, ex illis compositionem aliquam fieri. Quod vero de attributis respondeat Scotus, tam vidimus cap. illo 4. & impugnamus, idemque de relationibus, & essentia respondet, quare & eodem modo eius responsum refelli debet. Nunc autem quid dicat Durandus, qui peculiari modo defendit hæc distinctionem quam inter attributa, & essentiam non concedit, videamus. Respondet ergo, nullam ex relatione & essentia fieri compositionem, etiam si ex natura rei distinguantur, quia modus non componitur cum re, cuius est modus, relatio autem est modus essentia, sed ea, quæ aliud componunt, debent esse res, & inuicem differre, sicut res, quia illud, quod cum alio componitur, debet habere essentiam ad se, omnino diuersam ab eo, cum quo componitur, modus autem licet differat à re, cuius est, non tamen habet essentiam ad se, quia tota eius natura est esse alterius. Hoc tamen responsum frivolum est, assumit enim Durandus, id quod probare debebat, & inferre: nempe modum, qui realiter differt à re; cuius est, ideo non componere cum illa, quia non habet essentiam ad se, sed ad aliud: quod sicut gratis asseritur, sic etiam absque ulla ratione rejicitur. Sed adhuc vñgere possumus Durandum hoc modo, si reuera modus realiter differt à re, cuius est, & diuersam naturam, & rationem formalem habet ab ea, sit vt iam ibi sit numerus aliquis: ac proinde pluralitas, seu duplicitas; hanc vero nos merito appellamus compositionem, quæ opponitur vñitati, & simplicitati, vt manifestum est, Dei autem vñitati, & simplicitati, derogat quæuis multitudo huiusmodi, aut duplicitas, vt ex disputatione 116, cap. 4. constat.

Denique contra Scotum, qui putat, hæc distinctionem esse mediam inter realem & rationis, vt possumus rationem Durandi, quam adduximus, c. illo 4. ea tamen nihil contra Durandum probat, cum plane doceat, inter essentiam & relationem esse realem distinctionem.

CAPVT VI.

Solutio Argumentorum Scoti, & Durandi.

Vñca præcipua ratio est, qua nititur Scoti & aliorum sententia, eademque vñm fuisse Gilbertum, notauimus cap. 1. & 3. huius disputationis. Ea vero desumpta est ex varijs, & contrarijs prædicationibus, quæ fiunt de essentia, & de relatione, vt quod essentia re ipsa communicetur, relatio non communicetur, etc. Ad hanc vero respondet Caietanus infra q. 30. art. 1. essentiam diuinam non tantum esse communicabilem, nec tantum incommunicabilem, sed vtrumque eminenter absque ulla compositione continere sub eadem adæquata ratione propter suam infinitatem. Quo fit, inquit ille, vt pater intelligat essentiam, & relationem, non vt duo obiecta formalia ex natura rei; sed vt vnum formaliter, &

multa virtute: ac si dicat, essentiam diuinam, & relationem ex natura rei non esse inuicem actu distinctas, sed ita se habere, vt per intellectum actu possint distingui.

Verum hæc solutio non satisfacit argumento, quia non reddit rationem, obquam cum adeo diuersa, & contradictoria de essentia, & relatione prædicentur, cum illo additamento, ex natura rei: nihilominus actu non distinguantur: sed tantum virtute. Nam qui fieri potest, vt in re simplicissima inueniamus aliquid, quod non operatione intellectus, sed re ipsa communicetur, & aliquid, quod eodem modo, scilicet re ipsa non communicetur? Alij respondent, de eadem re nõ enunciarì vere duo contradictoria, nempe communicari & non communicari: quia affirmas propositio est vera, nempe res, quæ est essentia communicatur, & negans est falsa, nempe res, quæ est essentia, non communicatur, quia negatio illa denotat rem illam nullo modo communicari, neque quatenus essentia, neque quatenus relatio est, eo quod negatio omnia neget in vniuersum: neque enim assumit illam propositionem, de eadem re non possunt contradictoria enunciarì: sed argumentum sic procedit, impossibile est, aliqua duo, de quibus contradictoria enuntiantur cum additamento illo, secundum rem, esse realiter idem talia enuntiantur de essentia, & relatione, nempe communicari secundum rem, & non communicari secundum rem, ergo non possunt esse idem secundum rem. Resp. deinde Canariensis. diff. in hunc art. p. 3. solam distinctionem rationis inter essentiam & relationem satis esse, vt contradictoria de ipsis vere enuntiemus, siue illa distinctio actu sit facta ab intellectu, siue solum fieri possit. Ego quidem cum hoc auctore existimo, solam distinctionem rationis sufficere, vt tam diuersa, imo contradictoria de essentia & relatione prædicentur, non solum simpliciter, sed etiam cum illo additamento, *Ex natura rei*, quæ multum nos

virgent Scotus, & authores prioris sententiæ: hoc tamen non satis explanauit ipse sed antequam illud explicemus, præmittendum est, nunquā nos contradictoria enuntiare de essentia & relatione, cum sola distinctione rationis, quæ inter illa fieri potest, sed actu adhibita distinctione. Nam cum vtamur varijs nominibus essentia, & relationis, & nomina in nobis respondeant conceptibus, non possumus non vt distincta concipere, quæ vt distincta etiam nominamus, sic enim & nostros conceptus exprimimus, vt sunt in nobis, & alijs viatoribus tradimus intelligendos. Eadem ratione diximus disputat. 115. cap. 2. nullam esse actu ex vñsecam denominationem in rebus nisi præmissa operatione intellectus concipientis in ea relationem sicut ipso nomine significatur. Quare non debuit Canariensis asserere, Ob solam distinctionem rationis, quæ potest esse, & si actu facta non sit, contradictoria posse de illis actu enunciarì.

Hoc supposito, distinctionem solam rationis satis esse, vt contradictoria de eadem re simplicissima à nobis prædicentur, sic ostendo. Cum res ipse à nobis, alijs viatoribus significari nequeant, nisi nominibus à nobis etiam impositis, & nomina de Deo ideo diuersa sint, quia diuersos de Deo habemus conceptus, nec ipsum alio modo intelligere

Solutio Caietani non satisfacta.

Aliorum solutio.

Canariensis. diff. in 25.

Vera Canariensis solutio explicat rationem inuentionis.

Ad illa rationis distinctio necessaria est, vt opposita de eadem re prædicentur.

Eam vero ad id sufficere ostenditur.